

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Arvio kulttuuritoimijoiden ja luovan talouden toimintaedellytyksistä sekä palvelutuotannosta Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen alueella

Etelä-Karjala
ja
Kymenlaakso

ARVION TOIMEKSIANTO

Opetusministeriön (nyk. opetus- ja kulttuuriministeriö, OKM) ja Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen välisessä toiminnallisessa tulossopimuksessa vuodelle 2010 sovittiin arvion laatimisesta kulttuuri-toimijoiden ja luovan talouden toimintaedellytyksistä sekä palvelutuotannosta.

OKM:n ja ELY-keskusten edustajien välisissä kokouksissa täsmennettiin arvion laadintaa siten, että sen tuli olla lyhyt ja keskittyä olemassa olevien kulttuuritilastojen tulkintaan pääkohdittain, kolmeen kysymysalueeseen keskittyen:

- 1.a.) ELY-alueen osuus Kulttuurin aluetilinpito-aineiston pohjalta kulttuurin toimialojen tuotoksesta, arvonlisäyksestä ja työllisten määrästä suhteessa koko maan kehitykseen
- 1.b.) ELY-alueen vahvat ja heikot kulttuurin alat aineiston perusteella tuotoksen, arvonlisäyksen ja työllisten näkökulmista vuosina 2001–2007
- 2.) ELY-alueen keskeiset julkisen ja kolmannen sektorin kulttuuritoimijat sekä niiden toiminta
- 3.a.) ELY-alueen kulttuurin saama rahoitus verrattuna koko maan tilanteeseen
- 3.b.) ELY-alueen kulttuuritoimen nettokustannusten jakautuminen tehtävittäin
- 3.c.) ELY-alueen EAKR- ja ESR- hankkeet kulttuurialalla

Kysymyksiin 1.a. ja b. sekä 3.c. tuli toimittaa arvio OKM:lle 22.10.2010 mennessä.

Muista osin arvio tulee toimittaa 31.12.2010 mennessä.

Tilastoaineistona on käytetty Alueiden kulttuurit 2009-aineistoa, Tilastokeskuksen laatimaa Kulttuurin aluetilinpito-aineistoa, EURA2007-järjestelmän tietoja sekä Kaakkois-Suomen taide-toimikunnan vuosikertomuksia ja päätöstietoja.

ELY-keskus on koonnut arvion ja käyttänyt asiantuntijoita Kaakkois-Suomen taidetoimikunnasta, maakuntien liitoista, Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta sekä omasta virastostaan.

Arvion kokoaja:
Eija Karhatsu
Toiminnanohjauspäällikkö
Kaakkois-Suomen ELY-keskus/ETOK

KAAKKOIS-SUOMEN ELY-ALUE

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen alue käsittää kaksi samantyyppistä ja saman kokoluokan maakuntaa, jotka eroavat hieman toisistaan. Näin on tilanne myös kulttuuritaloudessa, mikä tarjoaa kehittymishaasteen ja -mahdollisuuksia molemmissa maakunnissa matkailullisesti hyvän sijainnin ja kulttuuri-infrastruktuurin takia. Molemmissa maakunnissa on väestöosuuteen nähden vähän alan liiketoimintaa ja sitä kautta tuotosta ja arvonlisäystäkin vähäisesti.

Kulttuurin kehittämispotentiaalia kuitenkin on paljon molemmissa maakunnissa. Kulttuurimatkailun kehittämishankkeita on käynnissä ja vireillä ja aivan viime vuosien kehittämistoiminta ja trendit eivät näy tilastoissa.

Vahvuudet, jotka näkyvät tilastoissa:

Kiinteitä muinaisjäännöksiä on alueella runsaasti: Etelä-Karjalassa 9,1 kpl/100 km², Kymenlaaksossa 24,7/100 km², kun maakuntien keskiarvo on 8,5/100 km².

Vetovoimaisia museoita: merimuseo ja merikeskus Vellamo Kotkassa, vuonna 2008 oli n 72 000 käyntiä. Etelä-Karjalan museolla on erittäin vilkasta näyttely-yhteistyötä Pietarin ja Viipurin museoiden kanssa, mikä näkyy kävijämäärien voimakkaana kasvuna erityisesti vuosina 2009 ja 2010.

Alueen kulttuuritapahtumista ylivoimainen kävijämäärältään on Kotkan meripäivät. Se on toiseksi suurin tapahtuma maassa vuonna 2008.

Lappeenrannassa toimitetaan Suomen suurinta maakuntalehteä, Viipuri-lähtöistä *Karjalaa*, jonka levikki oli n. 10 000 kpl vuonna 2009. Lehden levikki on valtakunnallinen.

Heikkoudet, jotka näkyvät tilastoissa:

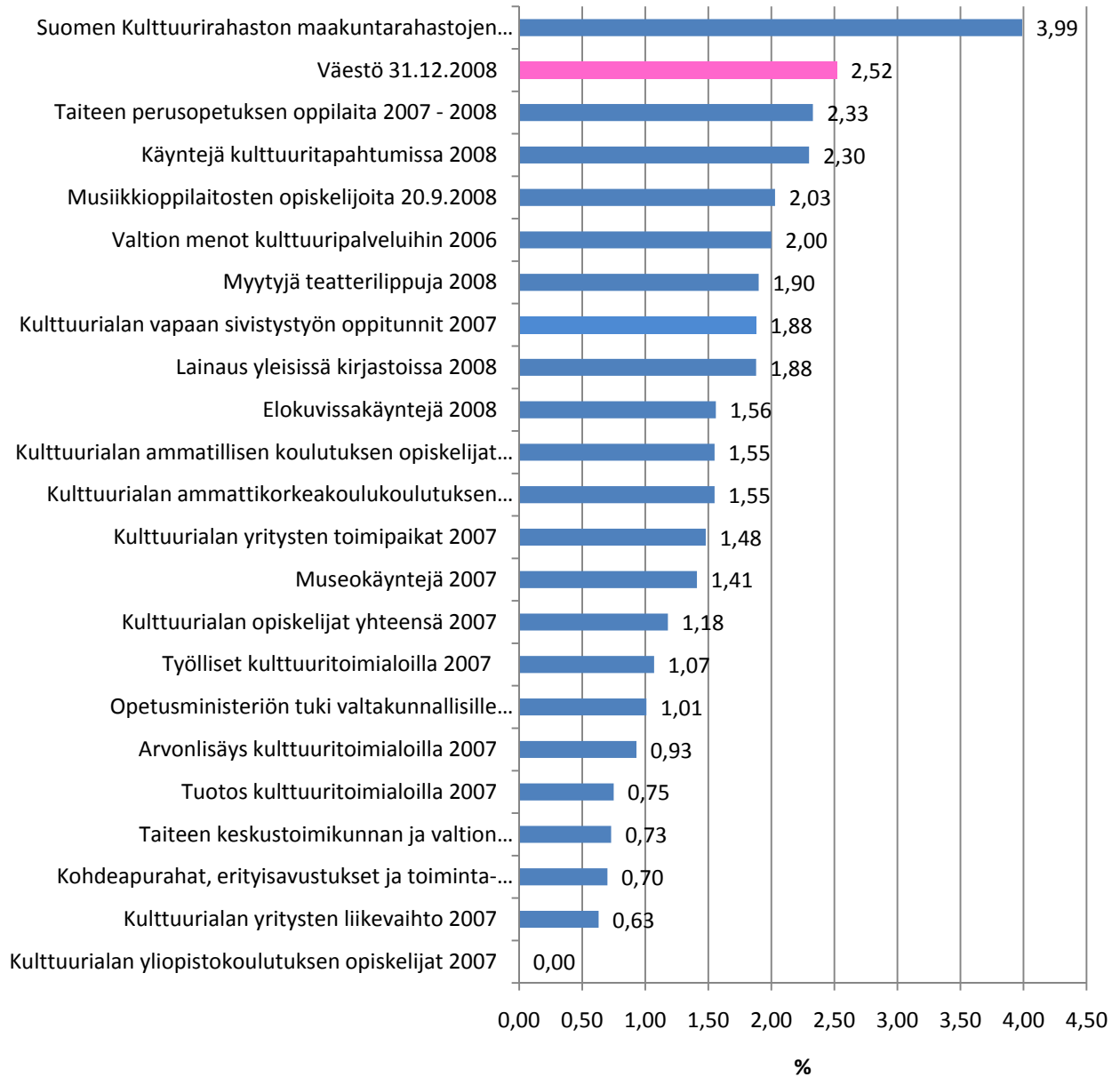
Tilastokeskuksen laatimasta *Kulttuuria alueittain 2009 -tilastosta* kävi ilmi, että Kymenlaakso ja Etelä-Karjala sijoittuvat maakuntien vertailussa jälkijoukkoon alan työllisten ja yritysten määrissä. Kulttuurin toimipaikkojen osuus on Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen alueella vain n. 3 % koko maan toimipaikoista, mikä on noin puolet heikompi aste kuin väestön osuus. Samoin kulttuurialan työllisiä on alueen työvoimasta n. 2,4 % kun koko maan keskiarvo on 4,24 %.

Kulttuuritaloudessa arvot ovat molemmissa maakunnissa jääneet huomattavasti keskiarvon alle vuoteen 2007 mennessä.

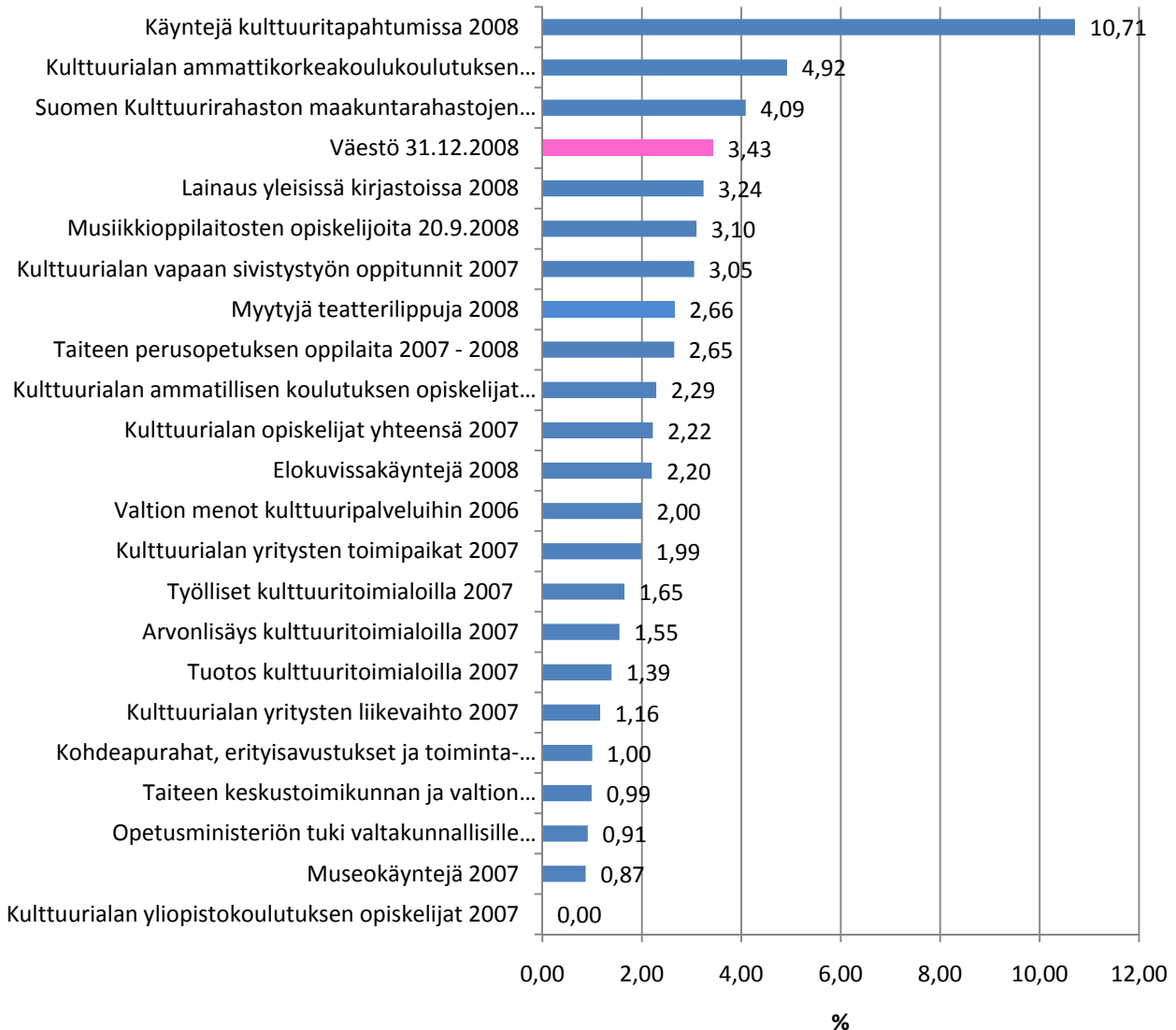
Lainat kirjastoista/asukas -vertailussa Etelä-Karjala sijoittui vuonna 2008 maakunnista viimeiseksi; 14,1 kpl, maan keskiarvon ollessa 18,8. Kymenlaaksossa lainamäärä oli 17,8 kpl.

Kuntien kulttuuritoimen nettokustannukset vuonna 2007 olivat alle maan keskiarvon 120 €/asukas; Kymenlaaksossa 109 € ja Etelä-Karjalassa 119 €.

Kuvio: Etelä-Karjalan kulttuuriprofiili (%-osuus koko maasta)

Kuvio: Kymenlaakson kulttuuriprofiili (%-osuus koko maasta)

Tilastotiedon saatavuus toimintaedellytyksistä ja tilasta; tiedon kattavuus sekä käyttökelpoisuus

- Alueellisen kulttuuritilinpidon ja hanketietokantojen (EURA2007, maaseutuhankkeiden rekisteri ym.) tiedot ym. eivät erittele riittävän hyvin julkisen sektorin ja yrityssektorin tietoja, joten niistä on vaikeaa päätellä kuinka paljon yritystoiminta on kasvanut alueella.
- Käsitteellä *Kulttuuriala* tai *Luovat alat* eivät esiinny kokonaisuutena tilastoissa, tieto on hajallaan, joten kerätyn tiedon luotettavuus on tiedon tuottajan ja nimeäjän varassa. Eri hakusanoilla voidaan rekistereistä myös hankkia tietoa, jolloin hakusanavalikoiman kattavuus ja osuvuus muodostuvat haasteiksi. Luokittelu on aina tekijän henkilökohtainen valinta, mikä ei takaa absoluuttista kuvaavuutta tai objektiivisuutta. Tilastot ja yhteenvedot kuitenkin antavat kuvaa trendeistä ja sijoittumisesta vertailussa muihin maakuntiin/alueisiin.
- Selkeää, määriteltyä kulttuurialaksi luokitusta ei ole erikseen yritysrahoituksessa eikä myöskään koulutustarvelaskelmissa täysin ajanmukaisena ja kattavana.

Kaakkois-Suomen maakuntien alueen vahvuuksiksi ja heikkouksiksi koetaan seuraavat seikat:

	Vahvuuksiksi koetut asiat, miksi?	Heikkoudet/kehittämiskohteet, miksi?
1	Koulutustarjonta on sekä määrällisesti että laadullisesti hyvää	"Tehtaan varjo", suurteollisuuden perintö ei aktivoi
2	Investointikohteita on ollut kulttuurihistoriallisesti arvokkaissa kohteissa eri rahoitusmuodoista kohtuullisen paljon	Kulttuurin heikko arvostus (Et-Ka) rahoitukseen hankkeita valittaessa
3	Alueella on monipuolinen historiaperintö	Puuttuu magneetti, jolla "imaistaan" vetureita alueelle muiden yritysten kasvualustaksi
4	Kulttuuritapahtumia runsaasti	Ei osata riittävästi tuotteistaa, markkinoida eikä verkottaa
5	Isoja matkailukokonaisuuksia, joissa kulttuurimatkailun kehittämispotentiaalia	Kulttuurin kärkihankkeita puuttuu maakuntaohjelmista, hakemusten vähyys
6	Muinaiskohteita, kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia paljon	Kulttuurilta puuttuu tiloja ja mahdollisuuksia tulla esille
7	Hyvä taiteen perusopetus /E-Karjala erityisesti)	Alueen imagon kehittämisessä on runsaasti käyttämättömiä mahdollisuuksia
8	Taidelaitoksilla hyvä ja kasvava yhteistyö Venäjälle	Kokonaisvaltainen alueen investointien ja ohjelmalvelujen kehittäminen on melko vähäistä
9	Vahvat taiteilijaseurat ja koulutetut taiteilijat, myös ulkomaisia taiteilijoita	Alueen historian esiintuominen ja hyödyntäminen on melko vähäistä

- Miten vahvuuksia on hyödynnetty alueellisessa kehittämisessä?

Hankkeita on rahoitettu hakemusten mukaan. Haasteena on hankeaktiivisuuden aikaan saaminen. Ideahaku mahdollistaisi myös osaamisverkostojen kehittämisen.

Uuno Klami -kokonaisuutta on rakennettu mm. EU-projektirahoituksella: Kansainvälisen Uuno Klami -sävellyskilpailun mallin rakentaminen, joka jatkuu normaalina toimintana joka 5. vuosi, Uuno Klami -näytelmä, Uuno Klamin vielä tuntemattomien sävellysten sovittaminen sinfonieta -kokoonpanolle ja levyttäminen.

Molemmissa maakunnissa on kehitetty kulttuuri- ja museopalveluita matkailun tarpeisiin myös EU-ohjelmarahoituksella sekä infrastruktuurin että sisältötuotannon osalta.

Vahvuus/heikkous joka ei näy tilastoissa

Tuoreimmatkin viralliset tilastot kuvaavat tilannetta 2–3 vuotta sitten, joten niissä ei näy vielä viime vuosina eri projekteissa ja koulutuksen kehittämisessä tehtyjen toimenpiteiden tulokset. Odotukset tilanteen muuttumiseksi ovat isot.

Taidetoimikunnan ylläpitämä Kaakkois-Suomen kulttuuriportaali www.hanatkaakkoon.net Portaalista löytyy toimikunnan ajankohtaisten tiedotteiden ja sähköisten apuraha- ja avustushakemuslomakkeiden lisäksi muun muassa toimikunnan ylläpitämänä alueen kulttuuri-tapahtumakalenteri, alueen taidehakemisto ja kulttuuri- ja taidelaitosten linkit.

Taidetoimikunta valmisteli yhdessä Etelä-Karjalan ja Kotkan taiteilijaseurojen kanssa kuvataiteilijoiden alueellisen keskushankkeen, joka nimettiin Taidelinkiksi. Hankkeen tarkoituksena on kaakkoissuomalaisien kuvataiteilijoiden ja heidän työnsä tunnetuksi tekeminen. Taidelinkissä on mukana laaja yhteistyöverkosto, mukana ovat mm. alueen taidemuseot, kaupunginkirjastot, *Lappeenrannan kulttuuritoimi, Kotkan kulttuuriasiainkeskus ja Kantri & Urbaani ry.*

Asemansa vakiinnuttaneita, toistuvia kansainvälisiä kulttuuritapahtumia Kaakkois-Suomessa:

- Kansainvälinen korutaiteen triennaali: seminaari, työpajoja ja näyttely, järjestetty vuodesta 2003 alkaen joka kolmas vuosi Etelä-Karjalassa (vuorotellen Lappeenrannassa ja Imatralla)
- Mustan ja valkoisen teatterifestivaali: järjestetty vuodesta 2004 alkaen vuosittain Imatralla ja lähiseudulla, kävijämäärä noin 3600 (v. 2010 ja 2009)
- Imatra Big Band -festivaali, vuosittain (kävijämäärä noin 51000 vuonna 2010)
- Hamina Tattoo, sotilasmusiikin tapahtumaviikko joka toinen vuosi
- Iitin musiikkijuhlat vuosittain
- Kansainvälinen semiotiikkatapahtuma vuosittain Imatralla
- Uuno Klami -kansainvälinen sävellyskilpailu, joka 5. vuosi
- Kotkan kansainvälinen urkukilpailu, joka on järjestetty vuosina 2002, 2005 ja 2009
- Kotkan Meripäivät, Suomen toiseksi suurin tapahtuma.

ARVIOINTIKOHTTEET:

1.a.) Kaakkois-Suomen ELY -alueen osuus Kulttuurin aluetilinpito 2007 -aineiston pohjalta kulttuurin toimialojen tuotoksesta, arvonlisäyksestä ja työllisten määrästä suhteessa koko maan kehitykseen

Kaakkois-Suomen ELYn alue (Etelä-Karjala ja Kymenlaakso) esiintyvät kulttuuritilastoissa jälkijoukossa. Kaikkiaan alueen osuudet kulttuurin toimialojen tuotoksesta, arvonlisäyksestä ja työllisten määrästä ovat huomattavasti alle maan keskiarvon. Jos mukaan vertailuun otettaisiin myös urheilu, alue sijoittuisi siinä osa-alueella keskivaiheille.

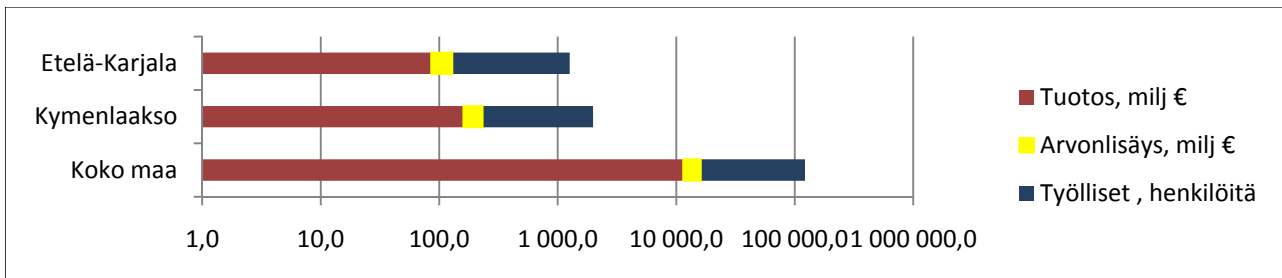
Kaakkois-Suomen ELY alueella tehtiin 2007 Suomen kulttuurialojen tuotoksesta n. 2,4 % ja arvonlisäyksestä n. 2,5 %. Kulttuurialan työllisistä asui vuonna 2007 alueella 2,7 %. Alueen väkiluku oli 2008 koko maan väestöstä 5,95 %.

Alueen tuotoksen osuus on vähän laskenut vuodesta 2001. Kun tuotos kasvoi ajanjaksona 2001 – 2007 koko maassa tasaisesti 22 %, Kaakkois-Suomessa se kasvoi vajat 17 %, hieman vuosittain vaihdellen. Etelä-Karjalassa kasvua oli 16 % ja Kymenlaaksossa 17 %.

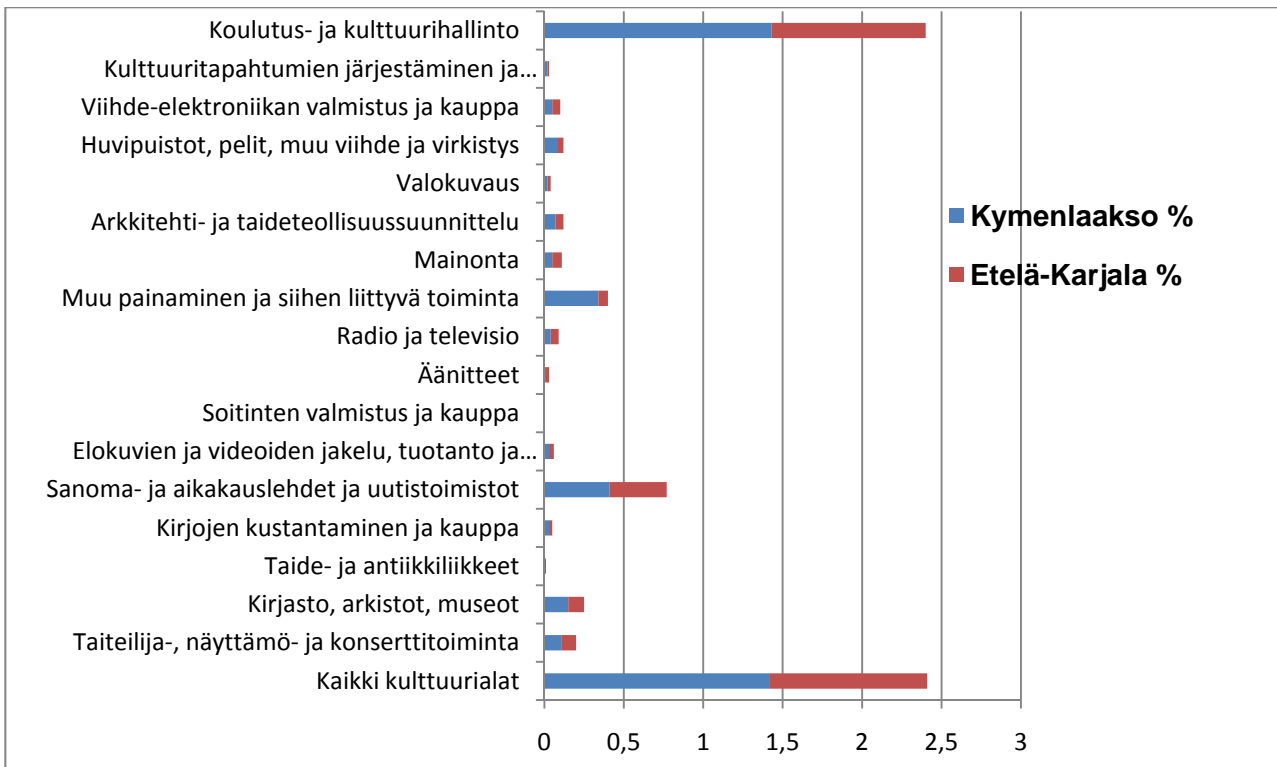
Arvonlisäyksen suhteellinen osuus koko maan arvonlisäyksestä on myös laskenut hieman. Arvonlisäyksen on noussut, mutta kasvu on ollut hieman koko maata hitaampaa. Vuonna 2007 se oli Kaakkois-Suomen ELY -alueella n. 2,5 % (Kymenlaaksossa 1,55 % ja Etelä-Karjalassa 0,93 %). Kun koko maassa arvonlisäyksen nousu oli 29 %, Kymenlaaksossa se oli 24 % ja Etelä-Karjalassa 28 %.

Kuvio: Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson osuudet vuonna 2007 suhteessa koko maan kehitykseen, Lähde: Tilastokeskuksen kulttuuritilinpito 2007

(HUOM: Asteikko on logaritminen suhteiden näkyvyyden parantamiseksi)

Kuvio: Kulttuurin toimialojen osuudet tuotoksesta prosentteina 2007

Tuotos: muutokset vuodesta 2001 vuoteen 2007:

Taiteilija-, näyttämö- ja konserttitoiminta: kasvua oli vuodesta 2001 Kymenlaaksossa ja Etelä-Karjalassa kaksi prosentin sadasosaa.

Kirjastot, arkistot ja museot: Etelä-Karjalassa palattu vuoden 2001 tasolle, välillä oli kaksi sadasosaa isompi, Kymenlaaksossa on kasvua koko ajan, vuodesta 2001 kuusi sadasosaa (v. 2009 osuus oli 0,9 %).

Sanoma- ja aikakauslehdet: Kymenlaaksossa kasvaneet vuoden 2001 tasosta (=0,26 %) ja olivat suurimmillaan vuosina 2002–2003 (=0,47 ja 0,46 %), kun taas Etelä-Karjalassa on tasaista laskua vuoden 2001 tasosta (=0,44 %). Koko maassa osuus on laskenut vuoden 2001 tasosta (=0,88), välillä nousua vv. 2002–2003 (=0,92 %) ja vuonna 2007 osuus on 0,75 %.

Elokuvien ja videoiden jakelu, tuotanto ja esittäminen: Kymenlaaksossa pieni tasainen nousu, Etelä-Karjalassa pieni tasainen lasku vuoden 2001 tasosta.

Äänitteiden osuus on hieman kasvanut ala Etelä-Karjalassa.

Radio ja TV-toiminnan osuus on vuonna 2007 vuoden 2001 tasoa, välillä osuus oli kasvussa, Kymenlaaksossa enemmän kuin Etelä-Karjalassa, jossa osuus on pysynyt tasaisempana.

Muu painaminen: trendi on selvästi laskeva molemmissa maakunnissa vuoden 2001 tasosta.

Mainonnan osuuden muutokset ovat noudattaneet jossain määrin taloudellisia suhdannevaihteluja, Etelä-Karjalassa on kuitenkin kasvava suunta.

Huvipuistojen osuus on laskenut Etelä-Karjalassa noin puoleen vuoden 2001 osuudesta, Kymenlaaksossa noin kolmanneksen, ollen huippuvuosina 2003–2006 kaksinkertainen vuoteen 2007 verrattuna.

Viihde-elektroniikan kaupan osuus on selkeästi kasvanut molemmissa maakunnissa vuoden 2001 tasosta.

Kulttuuritapahtumien järjestämisen osuudessa on pientä laskua Etelä-Karjalassa ja pientä kasvua Kymenlaaksossa vuoden 2007 tasoon verrattuna.

Muut alat ovat pysyneet suunnilleen samalla tasolla, vain vähän vuosittain vaihdellen.

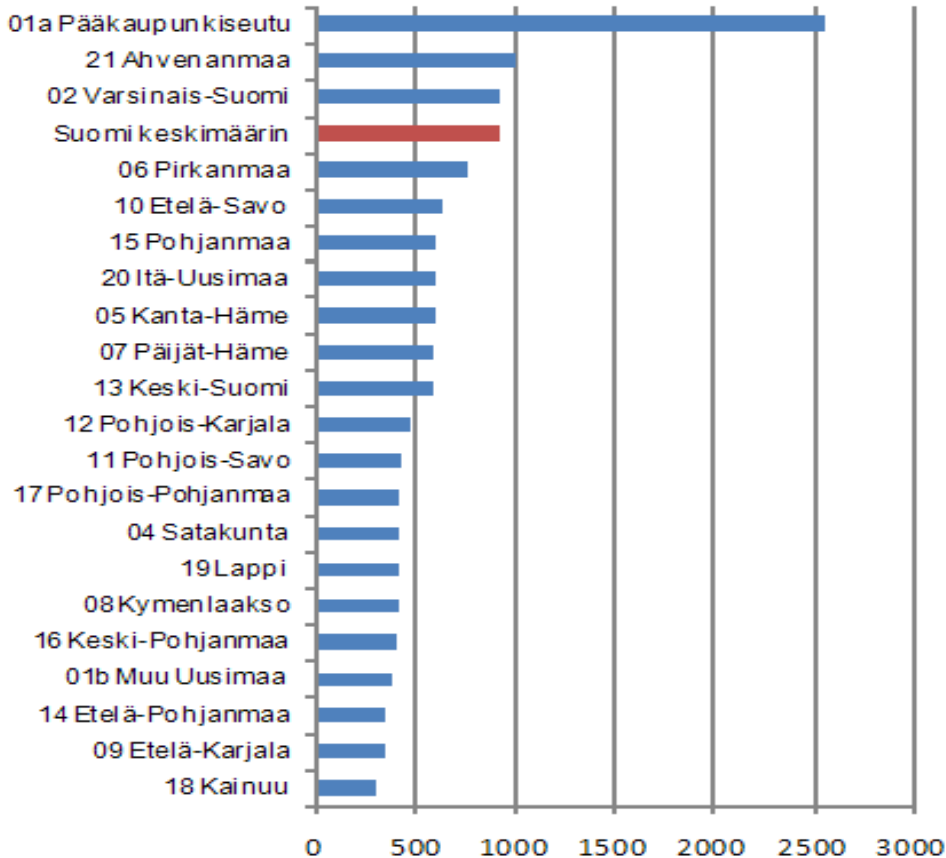
Koulutus- ja kulttuurihallinnon osuus on laskenut molemmissa maakunnissa, Kymenlaaksossa selkeästi enemmän vuoden 2001 tasosta.

Osuudet arvonlisäyksestä 2007, miljoonaa euroa (Lähde: Tilastokeskus)

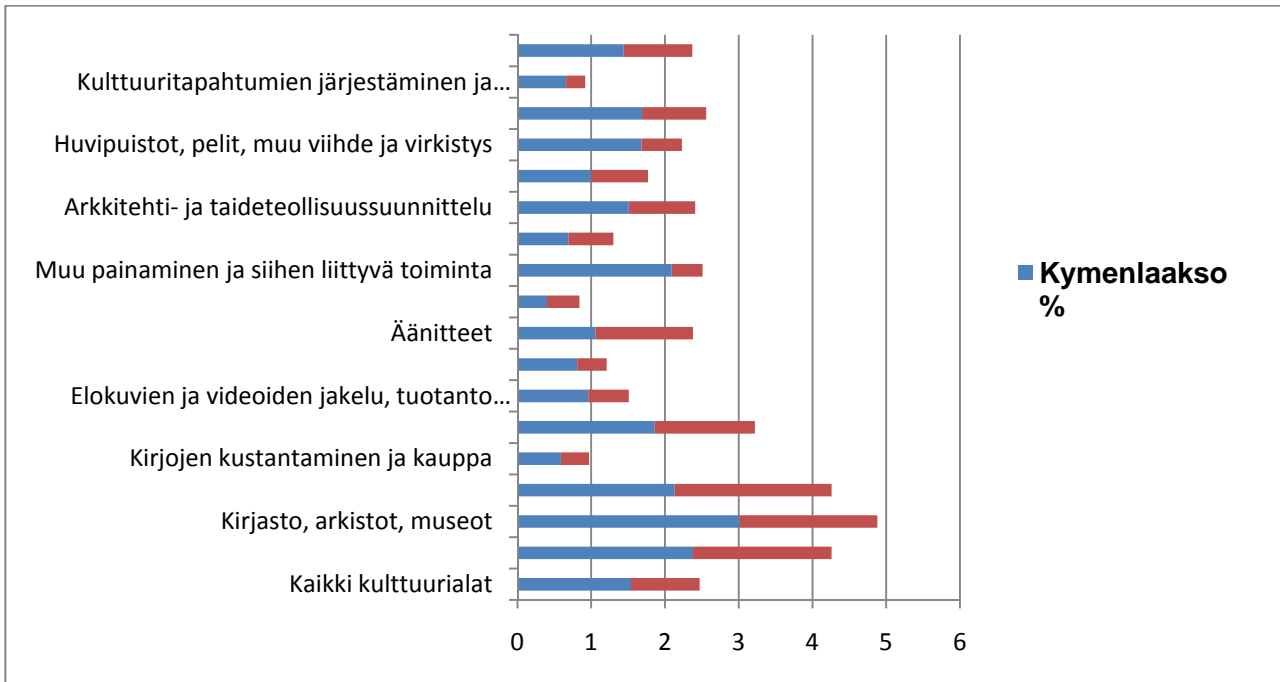
Kulttuuritoimiala	Koko maa	Kymenlaakso	Etelä-Karjala
Kaikki kulttuurialat	4935,9	76	46
Taiteilija-, näyttämö- ja konserttitoiminta	302,5	7,2	5,7
Kirjasto, arkistot, museot	342,4	10,3	6,4
Taide- ja antiikkiliikkeet	9,4	0,2	0,2

Kirjojen kustantaminen ja kauppa	236,1	1,4	0,9
Sanoma- ja aikakauslehdet ja uutistoimistot	1135,6	21,1	15,4
Elokuvien ja videoiden jakelu, tuotanto ja esittäminen	145,3	1,4	0,8
Soitinten valmistus ja kauppa	24,7	0,2	0,1
Äänitteet	37,9	0,4	0,5
Radio ja televisio	427,2	1,7	1,9
Muu painaminen ja siihen liittyvä toiminta	620,9	13	2,6
Mainonta	492,7	3,4	3
Arkkitehti- ja taideteollisuussuunnittelu	310,3	4,7	2,8
Valokuvaus	130,5	1,3	1
Huvipuistot, pelit, muu viihde ja virkistys	255,2	4,3	1,4
Viihde-elektronikan valmistus ja kauppa	194,8	3,3	1,7
Kulttuuritapahtumien järjestäminen ja siihen liittyvä toiminta	152,2	1	0,4
Koulutus- ja kulttuurihallinto	118,1	1,7	1,1

Kuvio: Kulttuurin arvonlisäys vuonna 2007 (euroa/henkilö): (Lähde: Tilastokeskus)

Kuvio: Osuus koko maan arvonnisäyksestä prosentteina 2007:

Arvonlisäys: muutokset vuodesta 2001 vuoteen 2007:

Arvonlisäys on kasvanut molemmissa maakunnissa seuraavilla aloilla:

- taiteilija-, näyttämö- ja konserttitoiminta: Kymenlaakso 53 %, Etelä-Karjala 67 %
- Kirjasto, arkisto, museot: Kymenlaakso 49 %, Etelä-Karjala 30 %
- Taide- ja antiikkiliikkeet: molemmissa 100 %
- Sanoma- ja aikakauslehdet, uutistoimistot: Kymenlaakso 124 %, Etelä-Karjala 16 %
- Äänitteet: Kymenlaakso 300 %, Etelä-Karjala 60 %
- Radio ja TV: Kymenlaakso 30 %, Etelä-Karjala 58 %
- Mainonta: Kymenlaakso 62 %, Etelä-Karjala 172 %
- Arkkitehti- ja taideteollisuussuunnittelu: Kymenlaakso 12 %, Etelä-Karjala 75 %
- Viihde-elektronikan valmistus ja kauppa: Kymenlaakso 83 %, Etelä-Karjala 240 %
- Kulttuuritapahtumien järjestäminen ja siihen liittyvä toiminta: Kymenlaakso 333 %, Etelä-Karjala 33 %
- Koulutus- ja kulttuurihallinto: Kymenlaakso 6 %, Etelä-Karjala 37 %

Maakunnat eroavat selkeästi kulttuurin kasvuprofiililtaan muutamien alojen kasvunopeudessa, ja kasvun suunnassa myös erityisesti seuraavissa kohdin:

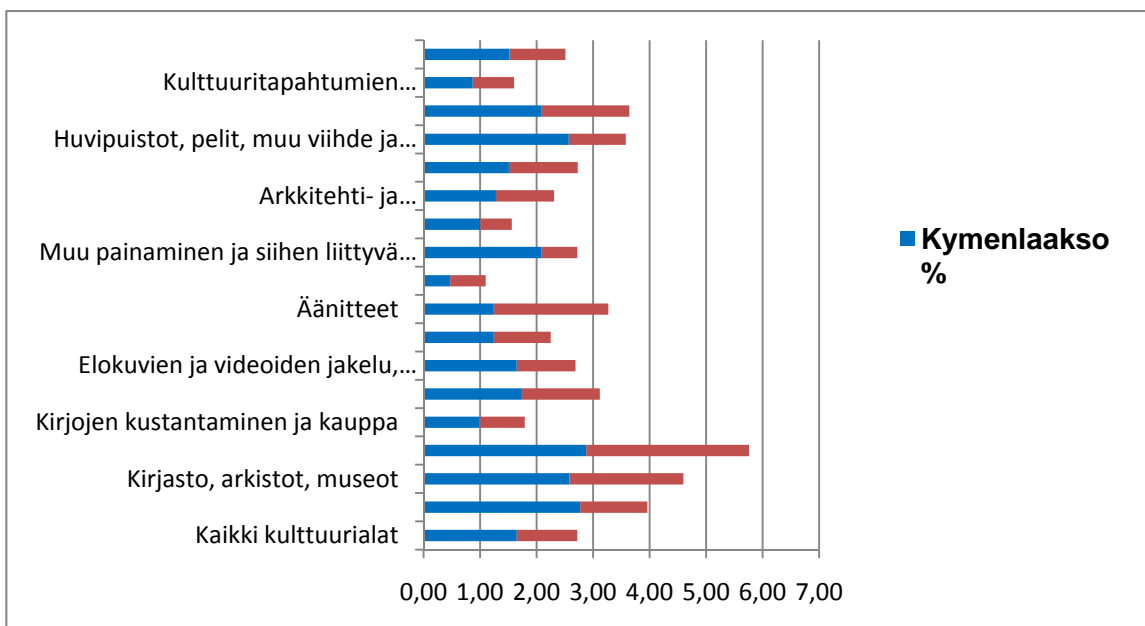
- Kirjojen kustantaminen ja kauppa: Kymenlaakso 0 %, Etelä-Karjala +28 %
- Elokuvien ja videoiden jakelu, tuotanto ja esittäminen: Kymenlaakso +133 %, Etelä-Karjala -11 %
- Soitinten valmistus ja kauppa: Kymenlaakso +50 %, Etelä-Karjala -50 %

Arvonlisäys on vähentynyt molemmissa maakunnissa seuraavilla aloilla:

- Muu painaminen ja siihen liittyvä toiminta: Kymenlaakso -42 %, Etelä-Karjala -27 %
- Valokuvaus: Kymenlaakso -7 %, Etelä-Karjala -9 %
- Huvipuistot, pelit, muu viihde ja virkistys: Kymenlaakso -2 %, Etelä-Karjala -25 %

Kulttuurialojen työlliset, henkilöitä 2007: (Lähde: Tilastokeskus)

Kulttuuritoimiala	koko maa	Kymenlaakso	Etelä-Karjala
Kaikki alat	105 801	1 748	1 128
Taiteilija-, näyttämö- ja konserttitoiminta	8 145	226	97
Kirjasto, arkistot, museot	7 719	199	156
Taide- ja antiikkiliikkeet	382	11	11
Kirjojen kustantaminen ja kauppa	5 992	59	48
Sanoma- ja aikakauslehdet ja uutistoimistot	15 326	266	212
Elokuvien ja videoiden jakelu, tuotanto ja esittäminen	2 788	46	29
Soitinten valmistus ja kauppa	976	12	10
Äänitteet	1 224	15	25
Radio ja televisio	6 599	31	42
Muu painaminen ja siihen liittyvä toiminta	11 627	243	73
Mainonta	10 798	108	60
Arkkitehti- ja taideteollisuussuunnittelu	8 774	112	90
Valokuvaus	6 311	95	77
Huvipuistot, pelit, muu viihde ja virkistys	5 325	137	54
Viihde-elektroniikan valmistus ja kauppa	4 042	84	63
Kulttuuritapahtumien järjestäminen ja siihen liittyvä toiminta	7 140	62	52
Koulutus- ja kulttuurihallinto	2 633	40	26

Kuvio: Alueen työllisten osuus koko maan kulttuurialan työllisistä prosentteina 2007:

Työlliset, muutokset vuodesta 2001 vuoteen 2007:

Työllisten määrä on lisääntynyt tasaisesti Kymenlaaksossa ja Etelä-Karjalassa kaikkiaan kulttuuri-alalla; Kymenlaaksossa kasvu on ollut suurempi, noin 15 % ja Etelä-Karjalassa noin 3,7 %.

Taiteilija-, näyttämö- ja konserttitoiminnassa Kymenlaaksossa on huomattava työllisten määrän kasvu vuonna 2002 ja erityisesti vuonna 2003. Lisäys ajanjaksolla kaikkiaan on 50 %. Etelä-Karjalassa on tapahtunut vastaavana ajanjaksona tasaista vähentymistä yhteensä 11 %.

Kirjasto-, arkisto ja museoalalla molemmissa maakunnissa on tapahtunut kasvua yhteensä 13 %. Kymenlaaksossa kasvu ajoittui pääosin vuoteen 2002 ja Etelä-Karjalassa kasvu on ollut tasaista. Taide- ja antiikkiliikkeiden osalta Kymenlaaksossa tapahtui 75 % kasvu vuonna 2002, jonka jälkeen suunta oli laskeva. kaikkiaan kasvua vuodesta 2001 on silti 37 %. Etelä-Karjalassa kokonaiskasvu on ollut myös 37 %, mutta se on ollut tasaista.

Kirjojen kustantamisessa ja kaupassa on ollut tasaista laskua Kymenlaaksossa yhteensä noin 14 %. Etelä-Karjalan taso on säilynyt suunnilleen ennallaan.

Sanoma- ja aikakauslehtien ja uutistoimistojen alalla Kymenlaaksossa suurin kasvukausi oli 2002–2004, jolloin kasvu oli 59 %:n luokkaa. Sen jälkeen seurasi laskua siten, että jakson aikana kokonaiskasvua oli 33 %. Etelä-Karjalassa suunta on ollut tasaisen laskeva, yhteensä n. 9 % verran.

Elokuvi- ja videoiden jakelussa, tuotannossa ja esittämisessä on ollut noin 30 %:n kasvua Etelä-Karjalassa vuosina 2003–2006, mutta sen jälkeen suunta on laskeva, päätyen samaan tasoon kuin ajanjakson alussa. Kymenlaaksossa kasvukäyrä on samanlainen mutta päätyen ajanjakson lopussa n. 31 %:n kokonaiskasvuun.

Soitinten valmistuksessa ja kaupassa Kymenlaaksossa oli laskua vuosina 2002–2005, mutta n. 70 %:n nousu tapahtui vuonna 2007 verrattuna ajanjakson alkuun. Etelä-Karjalassa ei ole tapahtunut suuria muutoksia.

Äänitteiden osalta Etelä-Karjalassa on tapahtunut tasaisesti kasvua kaikkiaan n. 127 %, kuitenkin päätyen pieneen laskuun vuonna 2007 vuosien 2004–2006 -tasosta. Kymenlaaksossa kasvukäyrä on ollut aaltoileva ja lähes yhtä jyrkkä, päätyen n. 114 % kokonaiskasvuun.

Radio- ja TV-toiminnassa Kymenlaaksossa oli kasvua huippuvuosiin 2004 ja 2005 saakka noin 25, mutta sen jälkeen suunta on ollut jyrkästi laskeva, osoittaen yhteensä n. 15 % laskua ajanjakson alusta. Etelä-Karjalassa oli samoin kasvua 15 % vuosina 2004–2005, mutta sen jälkeen seurasi pieni lasku. Kokonaiskasvua oli kuitenkin noin 8 %.

Muussa painamisessa ja siihen liittyvässä toiminnassa oli laskua Etelä-Karjalassa 36 % ja Kymenlaaksossa 5 %.

Mainonta on säilynyt Kymenlaaksossa suunnilleen samalla tasolla, pientä heilahtelua on ollut välillä. Etelä-Karjalassa on laskua 23 %.

Arkkitehtitoiminnassa on ollut tasaista kasvua Etelä-Karjalassa n. 12 % ja laskua Kymenlaaksossa n. 22 %.

Valokuvauksen alalla on ollut kasvua molemmissa maakunnissa, Etelä Karjalassa n. 35 % ja Kymenlaaksossa n. 10 %.

Huvipuistoissa, peleissä ja muussa virkistyksessä oli huima kasvu vuonna 2003 Etelä-Karjalassa ja sen jälkeen kehitys on ollut tasaista, päätyen yhteensä 46 % kasvuun. Kymenlaaksossa suuri kasvuhyppäys tapahtui vuotta aiemmin, eli vuonna 2002, päätyen sen jälkeen tasaiseen kasvuun yhteensä 41 %:n verran.

Viihde-elektroniikan valmistus ja kauppa on kasvanut molemmissa maakunnissa; Kymenlaaksossa tasaisesti n. 20 % ja Etelä-Karjalassa vuonna 2002 huiman hyppäyksen kautta päätyen 85 % kasvuun.

Kulttuuritapahtumien järjestämisessä ja siihen liittyvässä toiminnassa oli kasvua Etelä-Karjalassa yhteensä 48 %, mutta vuosina 2003 – 2005 oli laskua peräti n. 10 % vuoden 2001 tasosta. Suunta on edelleen selkeästi nouseva. Kymenlaaksossa nousua on ollut 100 % tasaisesti ajanjakson aikana.

Koulutus- ja kulttuurihallinnon työvoima on vähentynyt Kymenlaaksossa kaikkiaan n. 11 %, ja huippuvuodesta 2005 vähennys on 20 %. Etelä-Karjalassa on ollut kasvua 13 %.

1.b.) Kaakkois-Suomen ELY-alueen vahvat ja heikot kulttuurin alat aineiston perusteella tuotoksen, arvonlisäyksen ja työllisten näkökulmista vuosina 2001–2007

Tuotoksen määrillä mitattuna suurimmat alat Kaakkois-Suomessa ovat Sanoma- ja aikakauslehdet ja uutistoimistot sekä muu painaminen ja siihen liittyvä toiminta, missä suunta on kuitenkin laskeva molemmissa maakunnissa. Koulutus- ja kulttuurihallinto sekä kirjastot, arkistot ja museot ovat myös tuottavimpien toimialojen joukossa, joskin tuotokset jäävät näissäkin selkeästi alle maan keskiarvon. Niissä arvonlisäys on myös suurinta tarkasteltavana olevista kulttuurialoista.

Varsinaista kasvua on arvonlisäyksessä Taide- ja antiikkiliikkeissä, Taiteilija-, näyttämö- ja konserttitoiminnoissa, äänitteissä, viihde-elektroniikan valmistuksessa ja kaupassa sekä kulttuuritapahtumien järjestämisessä ja siihen liittyvässä toiminnassa. Nämä ovat potentiaalisia kasvualoja molemmissa maakunnissa. Erityisesti Etelä-Karjalassa viihde-elektroniikan kaupan voidaan tulkita on piristyneen ja odottaa edelleen kasvavan itärajan läheisyyden takia. Kymenlaaksossa kulttuuritapahtumien järjestäminen kasvoi huomasti kulttuurin tuotteistamishankkeiden myötä, maakunnan valmistellessa kulttuurivuoden 2007 tapahtumia.

Kymenlaakson kasvualueisiin arvonlisäyksessä kuuluu lisäksi elokuvien ja videoiden jakelu, tuotanto ja esittäminen, mikä voidaan tulkita pieneltä osin Kymenlaakson ammattikorkeakoulun viestintäalan koulutuksen vaikutukseksi alueella. Myös taiteilija-, näyttämö- ja konserttitoiminta kuuluu Kymenlaakson vahvuuksiin ja kasvualoihin.

Etelä-Karjalassa mainonnan ala on selkeässä kasvussa arvonlisäyksellä mitattuna.

Heikoimmat ja edelleen laskussa olevat alat Kaakkois-Suomen ELY -alueella ovat molemmissa maakunnissa arvonlisäyksessä ja työllisten osuudessa kirjojen kustantaminen ja kauppa sekä

valokuvaus. Suhteellisen heikkoja, joskin arvonlisäyksen kasvua osoittavat aloja ovat: radio ja TV, Kulttuuritapahtumien järjestäminen ja siihen liittyvä toiminta, mainonta sekä soitinten valmistus ja kauppa.

Alan työllisten suhteellinen osuus on suurin taide- ja antiikkiliikkeissä, kirjastot, arkistot ja museot -toimialalla sekä taiteilija-, näyttämö- ja konserttitoiminnassa.

2.) Kaakkois-Suomen ELY-alueen keskeiset julkisen ja kolmannen sektorin kulttuuritoimijat ja niiden toiminta Alueiden kulttuurit 2009 -aineiston perusteella

Päätoimisesti hoidettuja museoita oli vuonna 2007 Kymenlaaksossa 4 kpl ja Etelä-Karjalassa 3 kpl. Vertailtaessa museokäyntien määrää/100 asukasta sijoittuivat 20 maakunnan kesken seuraavasti: Etelä-Karjala 49 käynnillä / 100 asukasta sijalle 9 ja Kymenlaakso 22 käynnillä/100 asukasta sijalle 17. Maan keskiarvo oli 89 käyntiä/100 asukasta. Uudenmaan ja Ahvenanmaan museokäyntimäärät olivat tilastoissa aivan omassa luokassaan.

ELY-alueelle sijoittuu 8,7 % (14 kpl) koko maan 160 kulttuurihistoriallisesta museosta ja 6 % koko maan museoyksiköistä. Alueella on 3 erikoismuseota (3,5 % maan kokonaismäärästä) ja 3 taidemuseota (4,8 % maan kokonaismäärästä). Alueella ei ole luonnontieteellisiä museoita.

Merikeskus Vellamossa v. 2009 yli 100 000 kävijää ja vuodelle 2010 ennustetaan päästävän lähes 100 000 kävijään. Vellamo on Suomen 3. suosituin museo (pl. linnat).

Teatteri- ja orkesterilain piiriin kuuluvissa teattereissa esityskerrat ovat lisääntyneet Kouvolan ja Kotkan teattereissa vuodesta 2006 vuoteen 2008 noin 14 % ja Kotkan teatterissa noin 18 %. Lappeenrannan teatterissa oli laskua saman em. ajanjaksona lähes 15 %. Koko maassa ajanjakson esityskertamäärä oli vähentynyt n. 2 %.

Harrastajateattereita alueella on yhteensä 26 kpl, mikä oli 6,8 % koko maan määrästä (=380) vuonna 2007.

Alueella on kaksi teatteri- ja orkesterilain piiriin kuuluvaa orkesteria; Kymi sinfonietta ja Lappeenrannan kaupunginorkesteri. Esityskertojen määrä noudattaa suunnilleen maan keskiarvoa.

Alueella oli vuosina 2003–2007 yhteensä 11 mieskuoroa, 7 naiskuoroa, 4 nuorisokuoroa, 4 seka-kuoroa ja yksi harrastajaorkesteri. Niissä on jäseniä yhteensä 819 ja esiintymisiä yhteensä 309.

Valokuvakeskuksia on perustettu kaksi vuonna 2005; Kotkaan ja Lappeenrantaan. Niissä oli huomattava määrä kävijöitä ja myytyjä lippuja.

ELY-alueella oli viisi suurta Finland Festivalin kulttuuritapahtumaa vuonna 2008, joista siis Kotkan meripäivät keräsi 200 000 kävijää ja oli Suomen suurin tapahtuma. Helsingin juhlatapahtumilla oli hieman enemmän kävijöitä, mutta jakso oli pidempi ja yksittäisiä tapahtumia enemmän kuin meripäivillä, joten sitä voidaan pitää pikemminkin tapahtumasarjana enemmän kuin yksittäisenä tapahtumajaksona.

Alueella ei ole alueellisia elokuvakeskuksia, tanssin aluekeskuksia eikä alueopperaa.

Kulttuuritaloja ja kulttuurikeskuksia alueella oli vuonna 2008 yhteensä 6, joista yksi on konsertteihin erikoistunut ja muut toimivat myös monenlaisten tapahtumien, kokouksien ja muiden tilaisuuksien pitopaikkoina sekä monitoimitilana. Kaksi em. keskuksista on erikoistunut myös lastenkulttuuriin. Keskukset sijoittuvat seuraavasti: Kymenlaakso 4 ja Etelä-Karjala 2.

Seurantaloja oli vuonna 2008 Kymenlaaksossa 88 ja Etelä-Karjalassa 50, eli alueella niitä oli 5,75 % koko maan määrästä.

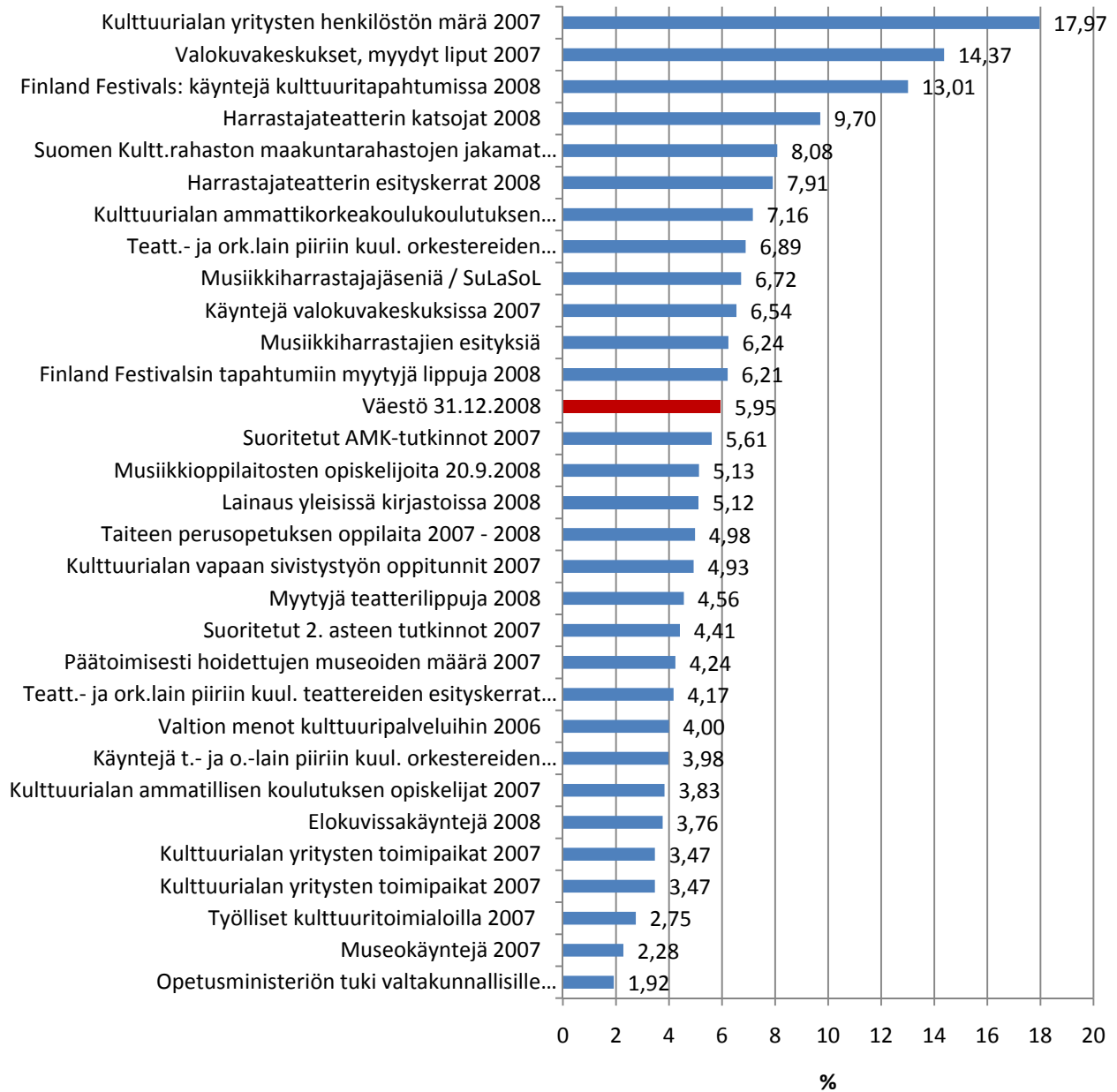
Alueella on maan suurimpia kulttuurialan ammattikorkeakoulutuksen keskittymiä. Vuonna 2007 runsaat 7 % koko maan AMK-opiskelijoista opiskeli ELY-alueella. Suunta on ollut nouseva vuoden 2007 jälkeen, koska koulutusta on pyritty keskittämään maassa toimintakyvyltään tehokkaisiin yksiköihin.

Alueella oli vuonna 2007 yhteensä 23 vapaan sivistystyön oppilaitosta, jotka järjestivät tutkintoon johtamatonta kulttuurialan koulutusta. Määrä on 6,6 % koko maan vastaavasta määrästä.

Musiikkioppilaitoksia alueella oli vuonna 2008 yhteensä 4; kaksi kummassakin maakunnassa. Se oli 4,49 % koko maan määrästä. Opiskelijoita niissä oli yhteensä 3 225 eli hieman enemmän oppilaitosta kohti kuin maassa keskimäärin.

Kaikkiaan alueella on runsaasti potentiaalia kulttuuripalvelujen ja kulttuuriyrittäjyyden kehittämiseen. Palvelujen rakentaminen, tuotteistaminen, myynti ja yrittäminen sekä verkottuminen muiden alojen, erityisesti matkailun kanssa on haasteena. Yritykset ovat pieniä, työllistävät silti monia henkilöitä mutta ovat vaatimattomia alueen kansantalousvaikutuksissa.

Kaakkois-Suomen kulttuuriprofiili (%-osuus koko maasta)

3. a.) Kaakkois-Suomen ELY-alueen kulttuurin saama rahoitus

Vuonna 2008 Taiteen keskustoimikunta ja valtion taidetoimikunnat jakoivat tukea Kaakkois-Suomen alueen kulttuuritoiminnalle yhteensä 352 840 €, joka oli 1,7 % koko maassa jaetusta tuesta. Etelä-Karjalan rahasto tuki maakunnan kulttuuritoimintaa 355 400 eurolla vuonna 2008 ja Kymenlaakson rahasto 364 000 eurolla. Kulttuurirahaston koko Suomessa jakama tukisumma oli yhteensä 8 894 178.

Opetusministeriö puolestaan jakoi vuonna 2009 seitsemälle maakunnassa järjestetyille valtakunnalliselle kulttuuritapahtumalle yhteensä 78 000 €, eli noin 11 000 €/tapahtuma. Koko maan vastaava tuki oli yhteensä 4 073 000 euroa, eli keskimäärin 26 796 euroa/tapahtuma. Näin ollen Kaakkois-Suomen osuus tuista oli 1,9 %. Taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikuntien tuki oli keskimäärin 1,1 €/asukas, mikä oli huomattavasti alle maan keskiarvon (3,98 %).

Valtion menot kulttuuripalveluihin olivat Kymenlaaksossa 44 €/asukas (n. 8,2 milj. €) ja Etelä-Karjalassa 50 €/asukas (6,7 milj. €), mikä on huomattavasti alle maan keskiarvon, 70 €/asukas (370,5 milj. €).

Taidetoimikunnan apurahat vuonna 2009:

Lähde: Kaakkois-Suomen taidetoimikunnan vuosikertomus 2009

Kaakkois-Suomen taidetoimikunta jakoi vuonna 2009 työskentelyapurahaa yhteensä 137 250 €. Eniten työskentelytukea aluetoimikunta myönsi kuvataiteelle, 54 900 €. Seuraavaksi eniten tukea sai taideteollisuus, 27 459 €. Kolmanneksi eniten saivat säveltaide ja kirjallisuus, molemmat 18 300 €. Näyttämö-puhetaide ja valokuvataide saivat molemmat 9 150 €.

Kohdeapurahaa taidetoimikunta jakoi yhteensä koko alueella 31 500 €, josta suurin osa, 12 000 €, meni kuvataiteelle. Säveltaide sai 5 000 € ja näyttämö-puhetaide 4 000 €. Valokuvataide ja taideteollisuus saivat molemmat 3 000 €. Tanssitaide sai 2 000 € ja elokuvataide 1 000 €. Vähiten kohdeapurahaa myönnettiin tapahtumille, yhteensä 500 €. Muiden taiteiden osuus apurahoista oli 1 000 €.

Valtionavustuksia taidetoimikunta jakoi vuonna 2009 yhteensä 84 800 €. Säveltaiteeseen annettiin tuista 25 500 €, näyttämö- ja puhetaiteeseen 15 500 €, kuvataiteeseen 8 500 €, taideteollisuuteen, lastenkulttuuriin ja tapahtumiin 7 000 € kuhunkin, kirjallisuuteen 4 000 € ja valokuvataiteeseen 3 800 €, tanssitaiteeseen 1 500 € ja muihin taiteisiin 2 000 €.

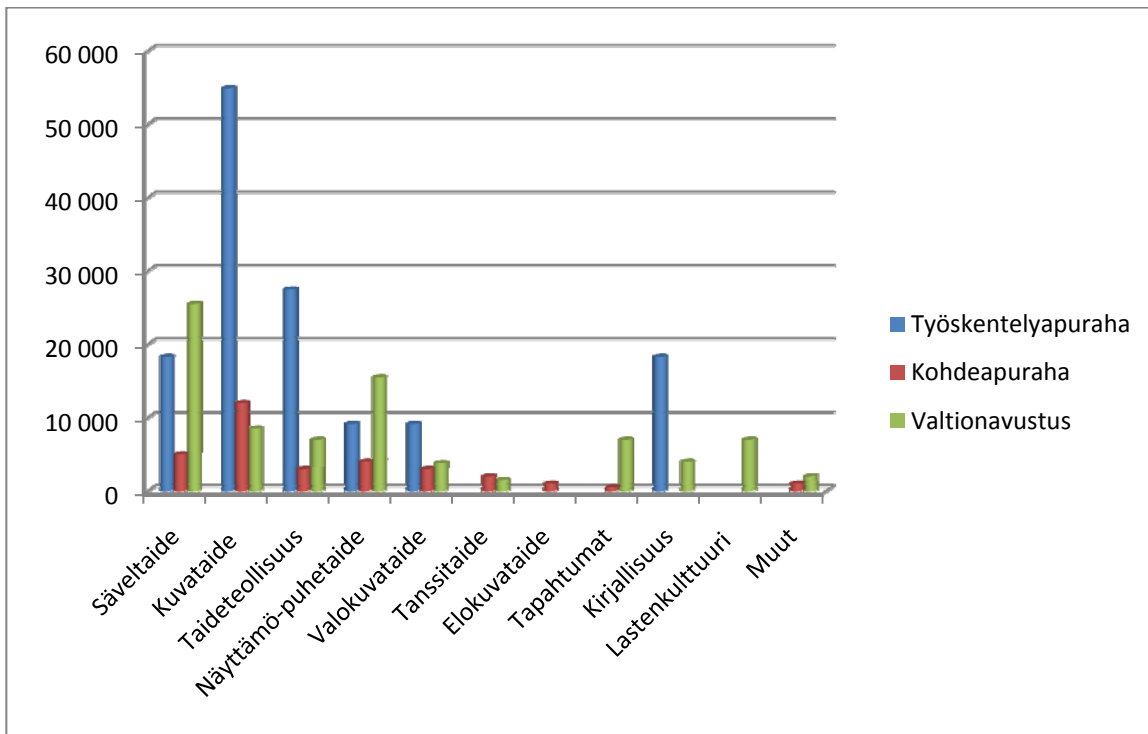
Kysyntä em. apurahoilla on noin kymmenkertainen jaettavaan määrään nähden.

Yhteensä eniten alueellinen taidetoimikunta tuki siis kuvataiteita jonka piiriin myönnettiin noin kaksinkertainen määrä rahoitusta kuin toiseksi eniten saaneeseen taideteollisuuteen.

Kaakkois-Suomen taidetoimikunnan tekemän arvion mukaan ammattimaisia kuvataiteilijoita on Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan alueella noin 120. Tanssitaiteilijoita on maakunnissa yhteensä keskimäärin 15, säveltaiteen ammattilaisia noin 120, valokuvataiteen ammattilaisia puolestaan arviolta 30. Kirjallisuudessa ammattimaisia toimijoita on arviolta 15. Elokuvan ammattilaisia on noin 10, näyttämö- ja puhetaiteilijoita noin 50. Rakennustaiteessa ammattilaisia on puolestaan noin 30, kun taas muotoilun alalla heitä on keskimäärin 50.

Kuvio: Kaakkois-Suomen taidetoimikunnan apurahat vuonna 2009:

Lähde: K-S taidetoimikunnan vuosikertomus 2009

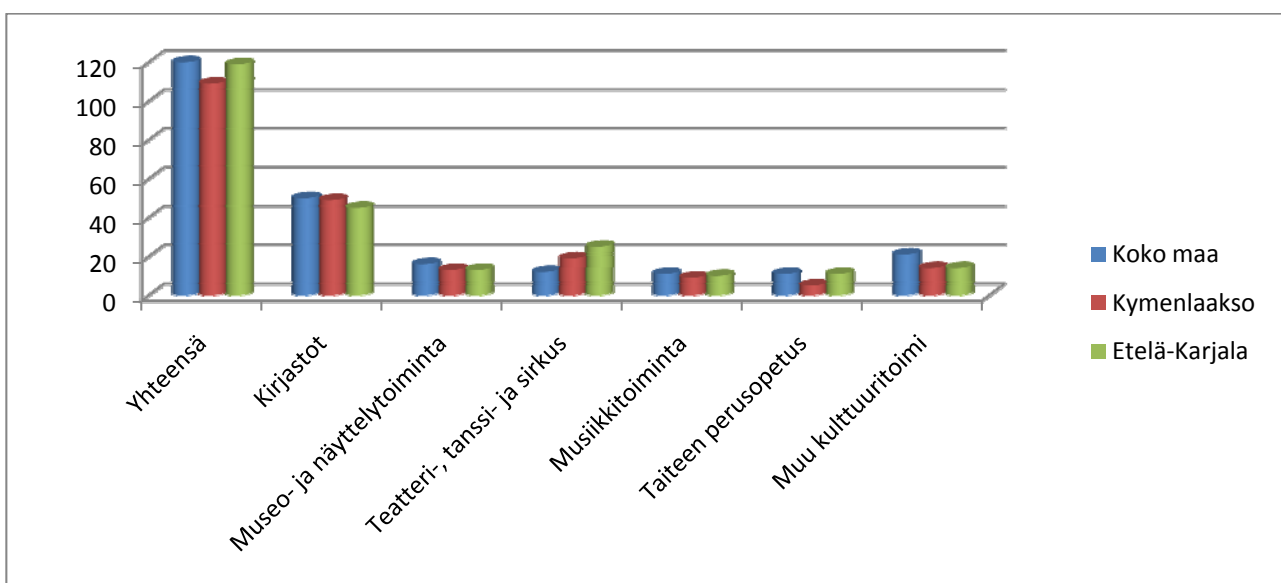

3.b): Kaakkois-Suomen ELY- alueen kulttuuritoimen nettokustannukset tehtävittäin

Kaakkois-Suomen ELY -alueen kulttuuritoimen nettokustannuksia kertyi vuonna 2007 keskimäärin 114 €/asukas. Etelä-Karjalassa summa (=119 €/asukas) oli lähellä maan keskiarvoa (120 €/as.), Kymenlaaksossa hieman matalampi (109 €).

Kuvio: Kaakkois-Suomen kulttuuritoimen nettokustannukset toimialoittain

suhteutettuna koko maahan vuonna 2007. (Lähde: Tilastokeskus, Alueiden kulttuurit 2009)

Ylivoimaisesti suurin menoerä oli kirjastotoimi, toiseksi eniten vei teatteri-, tanssi- ja sirkustoiminta, jonka menot olivat selvästi suuremmat Etelä-Karjalassa kuin Kymenlaaksossa. Ne olivat maan kolmanneksi suurimmat maakuntakohtaisessa vertailussa.

Taiteen perusopetuksen kustannukset olivat Kymenlaaksossa maan toiseksi matalimmat, 5 €/asukas, kun maan keskiarvo oli 11 €/as. Muu kulttuuritoimen kustannukset olivat maan selvästi keskiarvon (= 21 €/as) alapuolelle molemmissa maakunnissa =14 €/as.).

3.c.) Kaakkois-Suomen ELY-alueen kulttuurialan hanketietojen tarkistus

OKM:n hankeluettelo on tarkistettu ja verrattu EURA 2007 -tietokantaan. Tuloksena oli, että OKM:n luettelosta puuttuvat seuraavat hankkeet:

EAKR -hankkeet:

nro	nimi	hallinnoija
A535476	Brodeerauskone ja silkkipainokone (inv.)	JL-TUKKU OY
A536601	3D-mallinnuksen käyttöönotto ja kaluston hankinta	KULTATAIDE KARI LAUKKU
A538552	Frostiart-jääpatsaat	FROSTIART OY
A30962	Pyhtään kirkon julkisivujen kunnostus	Pyhtään seurakunta
A546802	Decoration Print	MEVERIG OY
A31044	Etelä-Karjalan kiviklusteri	Saimaan amk Oy

ESR-hanke:

nro	nimi	hallinnoija
704611	<i>Periskooppi</i>	Suomen Humanistinen AMK Oy

Kaakkois-Suomen elinkeino-,
liikenne- ja ympäristökeskus
Salpausselänkatu 22
45100 Kouvola
puh. 020 63 60090
www.ely-keskus.fi